

Alppilegenda Aimo Vartiainen, 92, on todellinen teräsvaari: päivittäin yli tunnin lenkkejä – lentomatka 1948 olympialaisiin oli päätyä suuronnettomuuteen: ”Vuoret menivät niin läheltä, että niihin olisi voinut koskea”

23.10.2019 klo 12:24

92-vuotias Aimo Vartiainen ripusti sukset nauhaan joitain vuosia sitten, mutta potkupyörä on edelleen kovassa käytössä.

Elokuvatähti Gary Cooper (valokuvassa toinen vasemmalta) saapui Suomen alppimiesten seurueeseen. Aimo Vartiainen esitteli potrettia Olympiakomitean alumnitilaisuudessa. Jussi Eskola

Punaiseen kansioon on pinottu useita sivuja erilaisia muistoja vuosien varrelta. Hetken etsimisen jälkeen oikea paperi löytyy.

Aimo Vartiainen ojentaa sivun luettavaksi.

– Eikö ollutkin melkoinen? hän kysyy.

Sivulle on skannattu STT:n kirjoittama uutinen, jossa kerrotaan vaaratilanteesta ennen vuoden 1948 talviolympialaisia. St. Moritziin matkaneeseen lentokoneeseen iski vika Sveitsin Baselin lähistöllä. Kyydissä oli useita urheilijoita, yhteensä 14 suomalaista. Yksi heistä oli Vartiainen.

Lentokoneen kapteeni sai juuri ja juuri väistettyä edessä olleen vuoren. Hurjasta tilanteesta selvittiin säikähdyksellä, ja kone teki hätälaskun Baselin lentokentälle.

– Muistan, että katsoin ikkunasta ulos, ja Alppien vuoret menivät ihan vierestämme. Niin läheltä, että niihin olisi voinut melkein koskea, Vartiainen muistelee.

92-vuotiaan entisen alppihiihtäjän muisti pelaa yhtä hyvin kuin vuoden 1948 lentokoneen kapteenin refleksit. Iloinen rovaniemeläinen saapui maanantaina viettämään lukuisten olympia-alumnien kanssa iltaa Helsinkiin.

Tyyli oli kohdallaan. Vartiainen oli pukeutunut päälleen paidan, johon oli ikuistettu pujottelukuva hänestä itsestään ja painettu St. Moritzin kisojen tekstit.

– Oikein hyvin on sujunut ilta. Kohta alkaa ääni painua, mutta kyllä tästä selvää vielä saa, iloinen urheilulegenda naurahtaa.

Ennen vuotta 1948 olympialaisia suomalaisia ei ollut nähty Keski-Euroopan alppirinteissä. Vartiainen pujotteli 21:nneksi.

Tampaten ylös

Kovana hiihtomiehenäkin tunnetun Vartiaisen ura pujottelussa käynnistyi kuin varkain. Paikkana oli kotikaupunki Rovaniemi, missä hän myös teki ensimmäiset piirtonsa puuterille. Kaikki alkoi, kun alppihiihdon pioneeri saapui vierailulle.

Aimo Vartiainen oli pukeutunut hänen urheilu-uraansa kunnioittaneeseen paitaan. Jussi Eskola

– Olisi siellä muitakin harrastusvaihtoehtoja ollut, mutta **Erkki Penttilä** kävi opettamassa meille kerran pujottelua. Mie voitin ensimmäisen kilpailun ja sain siitä kipinän.

Tuohon aikaan hiihtohisseistä ei vielä näillä leveyspiireillä osattu edes haaveilla. Vartiainen nappasi sukset olkapäälleen ja ripusti monot nauhoista kaulansa ympärille. Sitten alkoi kolmen kilometrin kiipeäminen ylös Ounasvaaralle.

Alas laskettuaan hän tamppasi takaisin ylös ja harjoitteli lisää.

Kipinästä roihahtanut liekki roihusi vielä pitkään. Vartiainen laski viimeisen kerran mäestä alas 80-vuotiaana.

– Ostin kolmen kilometrin päästä kotoa palstan ja rakensin siihen rinteen.

Urheilu-uran lisäksi Vartiainen teki merkittävän ja pitkän taipaleen maanmittausinsinöörinä, josta myös oma-aloitteinen rinteen tekeminenkin on peruja.

– Työpiirini oli Oulun läänin rajalta Nuorgamiin. Suunnittelimme miljoonan hehtaarin alueelle isompia ja pienempiä kyliä, joskus lisämaita.

– Kerran otimme maata 26 000 hehtaaria. Maatilahallitukselta tilasin joukkueteltan ja kaminan, ja vietimme kavereiden kanssa viikon metsissä syksyllä. Minulla on hyvä kuvamuisti, ja kiersimme metsät läpi. Siinä sai hyvän kuvan alueesta ja viljelyskelpoisista maista.

Elokuvatähden kanssa cocktail-kutsuille

Punaisesta kansiosta löytyy myös valokuvia. Yhdessä mustavalkoisessa poseeraa neljä herrasmiestä. Kolmella on päällään tyylikkää, kaksiriviset Suomen maajoukkueen villakangastakit. Alta pilkottaa kauluspaita ja kravatti.

Vartiaisen ja muiden alppimiesten keskellä puolestaan seisoo edesmennyt elokuvatahti **Gary Cooper**.

– Tämä on Coloradon Aspenin MM-kisoista 1950.

– Cooper pyysi meidät ravintolaan syömään ja tarjosi illallisen. Sitten hän kysyi, lähdetäänkö cocktail-kutsuille, jonne hänen tuttavansa olivat kutsuneet. Hän ohjasi meidät autoon, ja hänen vaimonsa istui meidän väliin keskelle. Naurua riitti sillä reissulla, Vartiainen kertaa.

92-vuotiaan rovaniemeläisen Aimo Vartiainen muisti pelittää edelleen vallan mainiosti. Jussi Eskola

Seuraavan vuoden ylioppilaiden MM-kisoissa tuli menestystä, kun Vartiainen voitti suurpujottelusta hopeaa.

– Hiihdin aamupäivällä vielä viiden kilometrin viestissä. Sukseni jäätyivät, ja se oli elämäni raskain vitonen. Sitten, kun mie pääsin maaliin, vaihdoin vaatteet ja lähdin suurpujotteluun.

– Kerkesin juuri ylös lähtöön ja sain hopeaa. Aiemmin kilpaa hiihtäneet venäläiset olivat ihmeissään, että miten tuo sama mies on taas täällä, hän muistelee naureskellen.

Jo lapsena opittu sinnikkyys on näkynyt myös vanhemmalla iällä. Vielä 70-luvulla hän jakoi tietämystään ja opetti 12–15-vuotiaita lapsia pujottelun saloihin.

Vaikka hiihtoladut jäivät taakse 85 vuoden iässä, pitää Vartiainen edelleen kunnostaan huolta säännöllisellä liikunnalla.

– Mie käyn päivittäin potkupyörällä tekemässä puolentoista tunnin, noin kahdeksan kilometrin lenkkejä.

[Anssi Karjalainen](#)

anssi.karjalainen@iltalehti.fi
[@A_Karjalainen](#)